

Z. Br.

Historyczne i medyczne aspekty architektury szpitalnej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 446

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

HISTORYCZNE I MEDYCZNE ASPEKTY ARCHITEKTURY SZPITALNEJ

W „Zeszytach Naukowych Politechniki Gdańskiej — Architektura” w z. 3 z 1964 r. ukazały się 2 artykuły Stefana Porębowicza: *Loggie i krużganki w budownictwie szpitalnym epoki renesansu i baroku (Dekoracja architektoniczna i plastyczna szpitali na tle rozwoju kształtowania się ich koncepcji przestrzennych)* oraz *Z dziejów opieki szpitalnej i społecznej w Gdańsku (Szpital św. Ducha, najstarszy szpital i przytułek miasta)*.

Prace te zasługują na uwagę przede wszystkim dlatego, że dotyczą tematyki niemal nie ruszanej w ramach ani historii architektury, ani historii medycyny. Nieliczne monograficzne opracowania i studia nad stosunkowo niewieloma pozostałymi zabytkami architektonicznymi dawnego budownictwa szpitalnego pochodzą przeważnie jeszcze z ubiegłego wieku. Tymczasem — jak pisze autor — „badania nad dziejami opieki zdrowotnej i społecznej i formami przestrzennymi, jakie dla nich stwarzało budownictwo, są nie tylko bardzo interesujące z punktu widzenia historyka architektury, ale również ważne zarówno dla lekarza, jak i dla socjologa, ilustrując dowodnie stały, ewolucyjny postęp, jaki się dokonywał w medycynie i przemiany społeczne zachodzące w ciągu wieków w obrębie organizmów komunalnych i państwowych”.

W pierwszej z prac autor postuluje, aby historia architektury szpitalnej była w większym niż dotychczas zakresie tematem badań naukowych i studiów w ramach dyscypliny stanowiącej przedmiot nauczania w katedrach historii medycyny lub też mogła się stać „wyodrębnioną częścią tematyczną wśród zagadnień ogólnej historii architektury”. Nie tylko np. sposób projektowania sal chorych i grupowania tych sal w obrębie szpitalnego założenia przestrzennego, lecz nawet sposób projektowania loggii i krużganków, biegnących często w dwóch kondygnacjach wzdłuż zewnętrznych ścian sal chorych, rozwijał się — jak to wykazuje autor — równolegle z postępowaniem poglądów na istotę chorób, na higienę i zwiększające się potrzeby przebywających w szpitalu ludzi w zakresie opieki i pomocy i leczniczej.

W pracy drugiej autor wysunął hipotezę, że początki urządzeń opieki społecznej i leczniczej w Gdańsku przypadają już na okres przedkrzyżacki. Przytułek-szpital mieścił się prawdopodobnie w jednonawowej hali do dziś zachowanego kościoła szpitalnego św. Ducha. Z czasem, gdy system hospitacji chorych i ubogich miasta uległ zmianie, mogli oni zostać przeniesieni do innych budynków w obrębie zespołu szpitalnego (hala poszpitalna została wówczas przeznaczona wyłącznie dla celów kultowych), z których do dziś się zachował jeden, wybudowany w 1647 r.

Przy okazji warto poinformować, że prof. Porębowicz w 1967 r. otrzymał — jako pierwszy polski architekt — medal Francuskiej Narodowej Akademii Medycyny za zasługi w dziedzinie budownictwa szpitalnego. Prof. Porębowicz zajmuje się problematyką architektury służby zdrowia w ramach Międzynarodowej Unii Architektów i współpracuje na tym polu ze Światową Organizacją Zdrowia w Genewie.

Z. Br.

PRZYCZYNNKI DO HISTORII MEDYCyny WOJSKOWEJ

Przetaczania krwi w XIX-wiecznej Polsce dotyczy E. Grzelaka *Przyczynki do przetaczania krwi w czasach Księstwa Warszawskiego i Królestwa Kongresowego*, zamieszczony w nrze 2/1965 „Lekarza Wojskowego”. W tymże numerze „Lekarza Wojskowego” znajduje się drugi artykuł o tematyce historycznej: W. Markowskiego *Projekt z lat 1938—1939 dotyczący utworzenia Wojskowej Akademii Lekarskiej*.

Z. Br.